

#StreepDoorJeRekening

Beleidsaanbevelingen tegen hoge schoolkosten.

Datum: 23 september 2020

Wat vragen we?

“Omdat we de factuur niet konden betalen, zat ik tot eind oktober zonder boeken in de les”. Eén op vijf jongeren in Vlaanderen groeit op in armoede met een inkomen van minder dan 60% van het mediaaninkomen¹. De **kansarmoede-index** 2019 voor het Vlaamse Gewest bedraagt 14% en ligt op hetzelfde niveau als in 2018². Scholen en leraren proberen om jongeren een goede opleiding te geven met altijd maar minder middelen en tijd. Toch zijn leerlingen vaak het kind van de rekening. De Corona-periode heeft bij veel ouders en opvoeders hard gewogen. Hierover lees je meer in het Corona advies³ van de Vlaamse Jeugdraad, het advies kansen op school⁴ en het rapport van het Kinderrechtencommissariaat⁵. Deze periode heeft ook gezorgd voor geldproblemen bij veel mensen. Het verlagen van de schoolkosten in het secundair onderwijs is daarom nog belangrijker dan ervoor.

Wij vragen dat een onbetaalde schoolfactuur geen #streepdoorderekening is voor jullie. Dit is wat wij, kinderen en jongeren, samen met verschillende organisaties vragen in het secundair onderwijs. We richten ons tot scholen, directeurs, onderwijsverstrekkers, leerlingen, onderwijskoepels, de minister van onderwijs en het departement voor onderwijs (zij ondersteunen de minister met de uitvoering van zijn beslissingen en beleid).

1.1 Boeken en lesmateriaal

Veel handboeken en oefenboeken belanden ongebruikt in de vuilnisbak, en daarnaast vullen leerlingen massaal extra oefenblaadjes in. Ook voor die printkosten moet je betalen. Dat is niet alleen onaanvaardbaar omdat het veel geld kost, erg duurzaam is het ook niet. Leren hoeft echt niet altijd op papier te gebeuren.

- Leraar: Neem je verantwoordelijkheid en denk na over welke kosten je vak meebrengen voor je leerlingen. Gebruik je alle handboeken die je laat aankopen? Laat je die oefenblaadjes invullen? Doe de kost van die hand- en werkboek maal 10, want zoveel vakken hebben je leerlingen op zijn minst. We hebben begrip voor je werkdruk. Maar werk samen met collega's binnen en buiten je school zodat je ook met minder boeken een goeie les kan geven.

¹ <https://www.unicef.be/content/uploads/2020/08/RC-16-Report-ENG-Final.pdf>

² <https://pers.opgroeien.be/het-kind-in-vlaanderen-2019#>

³ <https://vlaamsejeugdraad.be/nl/adviezen/mondmaskers-en-megafonen-onze-stem-gaat-niet-meer-in-lockdown>

⁴ <https://vlaamsejeugdraad.be/nl/adviezen/kansen-op-school>

⁵ <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/jongerenovercorona>

- Directeur: bewaak het grote plaatje en zet afspraken rond de kost van boeken en materiaal (zoals gebruiksinstrumenten of technisch materiaal) duidelijk en leesbaar op papier: hoeveel kost het om een leerling te zijn op je school? Zorg ervoor dat alle kosten duidelijk op het factuur staan. Zijn sommige opleidingen duurder? We weten dat scholen het met weinig middelen moeten doen, maar leerlingen mogen nooit het kind van de rekening zijn. Schuif kosten van digitale leeromgevingen ook nooit door naar leerlingen, ook niet als de prijs onverwacht stijgt. Voorzie afbetalingen op verschillende jaren voor materialen en bv. digitale media. Betrek je leerlingen bij deze oefening, zij zitten vol oplossingen en ideeën om het kostenplaatje te bewaken #participatie.
- Leverancier en uitgeverij van schoolboeken: maak samen met alle collega's afspraken om op een verantwoorde manier schoolboeken te voorzien aan leerlingen en bv. ongebruikte materialen te vermijden. Werk samen met Boekencheck.
- Departement Onderwijs & Vorming, onderwijsverstrekkers, koepels en Minister van Onderwijs: Versterk platformen voor leerkrachten waarop zij lesmateriaal kunnen uitwisselen en bijdragen, zoals KlasCement. Leraren zien de mogelijkheden van die platformen, maar er staat nog niet genoeg materiaal en informatie op. Daardoor kunnen leerkrachten nu nog geen boeken en invulmateriaal achterwege laten.

1.2 Leermethode: Boeken OF Laptops/Tablets

Vandaag kiezen scholen zelf of ze gaan voor laptops, tablets of andere media als voornaamste leermethode. Maar kiest een school voor nieuwe media? Dan leidt dat niet automatisch tot minder papier en boeken. Daardoor kost het niet minder door met laptops te werken, maar net meer omdat ook de boeken nog gekocht moeten worden. En leerlingen leren er ook niet beter door, omdat de afspraken tussen leerlingen en leraren vaak nog niet duidelijk zijn of niet iedereen goed kan werken met nieuwe media.

Deze kloof werd des te duidelijker in deze Corona-periode. In tijden van verplicht afstandsonderwijs werd heel duidelijk dat elk kind en elke jongere thuis een werkende laptop en internetverbinding nodig heeft en dit ondertussen een basisvoorziening geworden is. Dat is zeker nog niet het geval bij alle kinderen en jongeren. Houd hier aandacht voor, ook als deze crisis voorbij is.

- Lerarenopleiders: sta stil bij de bewuste keuze voor boeken of nieuwe media bij het opleiden van nieuwe leraren, verenig de visie op leren en de aanpak met een plan dat rekening houdt met de grote diversiteit van jongeren en met bijzondere aandacht voor groepen zoals financieel kanszoekende leerlingen.
- Schoolraad, directeurs en leraren: maak een duidelijke keuze voor digitale vaardigheden en een sterke visie op gebruik van papier, tablets of laptops. Leerlingen zijn dan wel digitale natives, daarmee hebben ze nog niet alle digitale vaardigheden die nodig zijn om digitaal te kunnen leren en werken. Leerlingen zijn vragende partij om de belangrijkste programma's onder de knie te krijgen. Ook over het gebruik van digitale bronnen en de impact van sociale media leren ze graag bij. Maak daarnaast werk van zelfredzaamheid van jongeren (planning, motivatie, digitale geletterdheid, ...) zodat ze zelfstandig (digitaal) kunnen leren. Dat moet een uitdaging zijn waar het onderwijs voor gaat, en geen rem op innovatie. Geef dit een duidelijke plaats in het curriculum van de school zoals dat gevraagd werd door jongeren zelf⁶.
- Minister van Onderwijs: zet het onderzoek verder naar samenwerkingen en samen-aankopen van boeken, schoolmateriaal en nieuwe media. Wees de voortrekker bij de collega-regeringsleiders en werk samen om ervoor te zorgen dat elk kind een werkende laptop en internetverbinding heeft. Minister, we moedigen u sterk aan om uw collega's hier op aan te spreken. Het werd ook heel duidelijk dat iedereen toegang moet hebben tot digitale dienstverlening nu meer en meer organisaties digitaal werken, digitale aansluitingen thuis zijn dus een recht voor alle kinderen en jongeren. Ga verder op de eerste stappen met Digital For Youth en andere partners, leer bij uit de fouten en zet dit werk verder. Elke jaar worden er laptops afgeschreven, zet deze in, ook na de Corona-crisis.

⁶ Stem van Scholieren, VSK, <https://www.stemvanscholieren.be/>

- De onderwijskoepels: promoot en stimuleer groepsaankopen en raamovereenkomsten. Er zijn zeker al spelers die stappen in de goede richting zetten. We moedigen die graag mee aan. Kijk ook eens naar goede praktijken in andere sectoren zoals het jeugdwerk.

1.3 Vervoer van en naar school

Op school geraken: het klinkt eenvoudig, maar dat is het voor duizenden leerlingen vandaag niet. De fiets nemen? Is de weg naar school veilig? Bestaat er veilige infrastructuur op school? De bus? Komt die op tijd? Stopt de bus? Kan je je abonnement betalen of dreigen er onredelijke boetes? Kan iemand anders je brengen? Een oplossing die er niet voor iedereen één is, of nodig mag zijn. Het openbaar vervoer wordt het vaakst gebruikt door jongeren die nog weinig andere opties hebben. Laat hun schoolkeuze niet afhangen van waar ze geraken.

- De Lijn: Verlaag je prijs voor schoolgaande jeugd. Kijk naar het goede voorbeeld van het openbaar vervoer in Brussel. Laat de prijs die jongeren betalen voor de bus niet afhangen van de stad of gemeente. Zoek naar structurele oplossingen. Stop met het extreem beboeten van jongeren die hun abonnement bij hebben maar niet gescand hebben. Stop met het inzetten van een incassobureau dat jongeren onder extreme schulden bedelft wanneer ze een boete niet betalen. Gebruik een systeem met waarschuwingen zoals bij de MIVB. Contactloos betalen is een goede stap maar houd rekening met kwetsbare groepen zonder abonnement. Ook de spreiding van bussen buiten de stad blijft een stevig aandachtspunt, zeker ook voor jongeren die naar school gaan.
 - o *Jaarlijkse busabonnementen kunnen in principe geannuleerd worden tot de achtste maand van het lopende abonnement. De Corona-maatregelen treffen ook hier de meest kwetsbaren. Geef hen de mogelijkheid om bij de verlenging van een jaarlijks abonnement, een deel van het voorgaande abonnement over te dragen naar een verlengd jaarabonnement. Bijvoorbeeld een overdracht van de periode maart-mei 2020, zodat men een "korting" heeft van drie maanden op een verlengd jaarabonnement.*
 - o *De uurregelingen van de bus kunnen best afgestemd worden op de begin -en eindtijden van de school. Gedurende de Corona-periode kozen verschillende scholen om hun dagindeling licht te veranderen, om de instroom van studenten zoveel als mogelijk te spreiden bij begin -en einduur. Wanneer bus en school op elkaar zijn afgestemd, kunnen leerlingen op tijd aankomen en vertrekken, zodat niemand de bus hoeft te missen of onnodig lang onderweg dient te zijn.*
- Schoolraad en directeur: denk na bij het gebruik van huurbussen. Laat een lege bus niet leeg terugrijden na een uitstap. Combineer activiteiten zodat je uiteindelijk minder betaalt. Plaats veilige en duurzame fietsenstallingen. Onderzoek hiervoor projecten met andere partners zoals groene speelplaatsen.
- Vervoerskosten zijn de grootste oorzaak van de stijging in studiekosten in de eerste graad van secundair onderwijs. De duidelijkste oorzaken? De stijging in tarieven van de Lijn en daardoor meer gebruik van de wagen voor schoolvervoer⁷.

1.4 Incassobureaus

Scholen zetten op dit moment massaal incassobureaus in wanneer facturen onbetaald blijven. Die bureaus zetten met extra kosten mensen onder druk om toch hun rekening te betalen. Begrijpelijk vanuit het perspectief van de scholen. Want zij hebben zelf niet genoeg inkomsten. Maar het heeft geen zin om geld te zoeken waar het niet is. Geld afdwingen bij mensen die het geld niet hebben, kost meer dan dat het opbrengt. En het zorgt voor lastige situaties.

- Schoolraad en directeur: Werk zoveel mogelijk kosten weg. Zorg dat de schoolfacturen laag blijven zodat incassobureaus niet nodig zijn. Communiceer op een verbindende manier. Stel een vertrouwenspersoon aan op school die samen met de ouders in kwestie oplossingen zoekt en vragen beantwoordt.
- Minister en beleidsmakers: verbied scholen om incassobureaus in te zetten bij onbetaalde facturen. Onderzoek andere mogelijkheden zoals vertrouwenspersonen op school, buurt- en schoolopbouwwerkers. Werken via het vredegerrecht kan in extreme gevallen een oplossing zijn. Zorg dat koepels, onderwijsverstrekkers of

⁷ <http://steunpuntsono.be/portfolio/studiekosten-in-eerste-graad-van-het-secundair-onderwijs/>

departementen scholen kunnen helpen wanneer de andere mogelijkheden uitgeput zijn. Communiceer aan personen die de rekeningen betalen welke kosten scholen mogen vragen, welke niet en wat bepaalde kosten inhouden. Dat kan natuurlijk alleen wanneer alle kosten duidelijk op de schoolfactuur staan uitgelegd. Ook hier kan een vertrouwenspersoon helpen om vragen te beantwoorden.

- Onderwijsinspectie en departement Onderwijs: sommige scholen delen geen rapporten uit zolang de rekening niet betaald is. Dat kan niet. Onderzoek deze praktijken en zorg ervoor dat ze niet meer gebeuren.

1.5 Studietoelagen

Ook als iedereen al onze adviespunten volgt, blijven schooltoelagen nodig. We zijn verheugd dat het geld nu automatisch wordt gestort aan wie er recht op heeft. Maar we geven ook graag een extra aanbeveling.

- Kabinet en departement: pas de toelage aan de echte kost van opleiding aan. Houd rekening met materiaal, bijkomende extra benodigheden of leeractiviteiten. Zorg er wel voor dat toelages nooit dalen ten opzichte van die van vandaag, zodat elke leerling de opleiding kan kiezen die die zelf wil doen.